

שלוש סופרות דרומיות

שלוש סופרות דרומיות, הוצאת עם-עובד, תשע"ט-2018, 369 עמ'

קת'רין אן פורטר - יין צוהריים, קרסון מק'קלרס - הבלדה
על הקפה העצוב, פלנרי או'קונר - האלימים ישאווה

הספר שלפנינו כולל שלוש נובלות של שלוש מהסופרות הדרומיות המפורסמות ביותר (נוזכיר, נובלה מוגדרת לעתים לפי האורך. מכלל סיפור קצר יצאה, ואל רומן לא הגיעה). מדובר בסופרות שונות לחלוטין שאוגדו יחד בשל מקורן הגיאוגרפי, לב הדרום האמריקאי.

הנובלה הראשונה "יין צוהריים" של קת'רין אן פורטר עוסקת בזר המגיע לחווה ומציע עצמו כפועל. הוא מתקבל בספקנות וחשש אך מצליח בעבודתו ולמעשה החווה משגשגת בזכותו. אלא שאז מגיע מהפך שבעל החווה מגיב אליו בדרך משלו שתוצאותיה לא פשוטות (בלשון המעטה).

הנובלה השנייה "הבלדה על הקפה העצוב" מספרת על בית קפה שפרח ושקע בעיירה נידחת בגורג'יה. בית קפה שעלייתו ונפילתו קשורים היו למשולש יחסים בין שלוש דמויות חצי גרוטסקיות.

מיס אמיליה, עשירת העיירה המבודדת והתוקפנית, דודנה ליימון, דמות מעוותת פיזית, ומרווין מייסי, בעלה הקודם המרושע ויפה התואר.

הנובלה השלישית הארוכה יותר, "האלימים יישאווה", עוסקת גם היא בשלושה גיבורים משונים. הראשון הוא קנאי דתי זקן ומעורער נפשית, המשוכנע כי הוא נביא שמונה לתפקידו על ידי בן האלוהים עצמו. בדרך זו גידל בביתו את בן אחיינו עד לנערותו. השלישי הוא דודו של הנער, גם הוא אחיינו של הזקן, מורה משכיל הבז לקנאות כלשהי. גם כאן, מערכת היחסים מובילה לתוצאות הרסניות.

ניתן היה להתפלא מדוע קיבצה עם עובד את שלוש הסופרות יחדיו. אולם לאחר קריאת הנובלות התמונה מתבהרת. כל שלוש היצירות ספוגות במכלול התרבות של הדרום האמריקאי, על הטוב והרע שבו. ישנם כמה קווים מאפיינים החוזרים ונשנים בכל שלוש היצירות. ראשית, כל היצירות הן בעיירות קטנות שכוחות אל בלב הדרום. מקומות שבהם כולם/מכירים את כולם/ולכולם יש גם דיעה נחרצת על כולם/. מקומות בהם מזג האוויר קשה ולא נוח. השמש לוחטת בקיץ והקור מקפיא בחורף. איש איננו מצפה לדבר ולכאורה דבר לא מתרחש שם.

שנית, זהו עולם בור ועני. אין בו מלומדים נערצים ותרבות הספר חסרה בו בעליל. גם יודעי הקרוא וכתוב שבו מתייחסים להשכלה כמשהו טכני שאיננו חשוב. הליכה לבית ספר גוזלת משאבים ועובדי שדה וניתן לוותר עליה ללא מחשבה מיוחדת. המאמץ העיקרי מכוון לנסות לשרוד, מה שאיננו פשוט כלל. הפעילות התרבותית היחידה אם ניתן לקרוא לה כך, היא הביקורים השבועיים בכנסיה, שבדרך כלל מלווים בדרשה של הכומר המקומי. דרשה שעוסקת (איך לא) באסונות ובעונשים שיוטלו על החוטאים אי שם בעולם הבא.

ניתן היה להתפלא מדוע קיבצה עם עובד את שלוש הסופרות יחדיו. אולם לאחר קריאת הנובלות התמונה מתבהרת. כל שלוש היצירות ספוגות במכלול התרבות של הדרום האמריקאי, על הטוב והרע שבו.

שלישית, זהו עולם מלא בדיעות קדומות על העולם והאדם, המכיל אמונות טפלות שאין מקום אפילו להרהר בהן. השחורים הם בשולי החברה ואין מפקפק ששם מקומם הטבעי (בספרים שנכתבו בתחילת המאה שעברה, עדיין מקובל היה להשתמש בביטוי 'כושי'). נשים שונות מגברים וכמובן תפקידן ברור. גם הדת משחקת כאן תפקיד חשוב כחלק ממכלול הערכים. האנשים רואים עצמם כמאמינים באלוהים ובישו, גם אם אין לכך השלכות למעשיהם. הם פוקדים את הכנסייה מפעם לפעם כחלק מחובתם. תפיסתם העצמית היא כשל אנשים הגונים, הוגנים, גאים וכמובן צודקים.

רביעית ואולי בולט מכל, מתחת לפני השטח זהו עולם מלא ורוחש באלימות. האלימות כבושה במסווה של התנהגות מכובדת אך בכל הזדמנות תפעפע מעל פני השטח. אלימות היא דרך לגיטימית לפתרון בעיות, ולצודק מותר וראוי להשתמש בה. ומכיוון שבדרום האמריקאי כולם צודקים ועקשניים, היא הופכת להיות הדרך היחידה. המעורבים אפילו לא שוקלים לנסות פתרונות אחרים, משום שזוהי הבחירה המועדפת. כידוע, יש הבדל ברור בחוקי ההגנה עצמית בין מדינות הדרום למדינות הצפון. בצפון שולט כלל הנסיגה שמשמעותו היא שמותר להשתמש בהגנה עצמית רק אחרי שהנתקף ניסה לסגת עד שלא יכול היה לסגת יותר. כלל הקרוי ("The Retreat rule"). במדינות הדרום לעומת זאת, הנתקף איננו חייב לסגת ויכול להגן על עצמו מיידית. מה שקרוי באופן לא מפתיע "The true-man rule". כשקוראים את שלוש הסופרות הדרומיות הללו מובן מאליו שבדרום לא יכול היה לשרוד כלל אחר.

לכל המסגרת המתוארת משלבות הסופרות גיבורים בלתי נשכחים, כל אחת ודמויותיה החרוגות, אך כולן מתאימות לסטריאוטיפ הדרומי כמו כפפה ליד. נדגיש כי אין מדובר בספרות בידורית נעימה לקריאה. זוהי ספרות מאתגרת, מטרידה, ואף מרגיזה את הקוראים. אלו יכולים לכווס על העלילה. מאיפה הטירוף, העיקשות, חוסר ההבנה, וחוסר הפתיחות של הדמויות? מדוע הנכונות להמשיך ללא מורא לדרך ללא מוצא? מדוע חייבים הם לטפס במעלה וליפול לתהום? לא תמיד הקריאה

**לכל המסגרת המתוארת משלבות
הסופרות גיבורים בלתי נשכחים,
כל אחת ודמויותיה החרוגות, אך כולן
מתאימות לסטריאוטיפ הדרומי כמו
כפפה ליד.**

מהנה, אך ספרות נבחרת בהשפעתה על הקורא, ובהשפעה זו אין ספק. הרבה אחרי הקריאה עולות במוחם של הקוראים הדמויות ששורטטו בקפידה, מעשיהן, בחירותיהן, ומעלות בו שאלות על טבע האדם והעומקים שאליהם יכולה נפשו להגיע.

מומלץ לכל מי שרוצה להכיר את ספרות הדרום של ארצות הברית, ולקרוא ספרות גבוהה הרחוקה מלהיות פשוטה.

הערות תתקבלנה בברכה - avi3333@gmail.com